

ССР Сојузса Конституција јылыс

ССР Сојузса Централнօј Исполнителнօј Комітет президиумлօн шуօм

Конституционнօј Коміссіаын председател СТАЛІН јортлыс СССР Конституција проект јылыс доклад кывзօм бօрын, ССР Сојузса ЦК-лօн президиум шуօ:

1. Ошкыны ССР Сојузлыс Конституција проектсօ, кодօс представітօма ССР Сојузса ЦК Конституционнօј Коміссіаօн.
2. ССР Сојузлыс Конституција проектсօ відлалօм вылօ чукօртны Сօветјаслыс Ставсојузса сјезд.
3. Сօветјаслыс Ставсојузса сјезд чукօртан сроксօ урчитны 1936-օд воса нојабр 25-օд лун.
4. Јօзօдны ССР Сојузлыс Конституција проектсօ став јօзлы обсуждајтօм вылօ.

ССР Сојузса Централнօј Исполнителнօј Комітетын председател М. КАЛЫНІН.

ССР Сојузса Централнօј Исполнителнօј Комітетын секретарлыс уџ нуыс І. УНШЛЫХТ.

Москва, Кремль, 1936-օд во, јунь 11-օд лун.

ССР СОЈУЗЛօН КОНСТИТУЦИЈА ПРОЕКТ, КОДօС ПРЕДСТАВІТօМА ССР СОЈУЗСА ЦК
КОНСТИТУЦИОННօЈ КОМІССІАօН ДА ОШКОМА ССР СОЈУЗСА ЦК ПРЕЗІДИУМօН
СօВЕТЈАС СТАВСОЈУЗСА СЈЕЗДօН ВІДЛАЛօМ ВЫЛօ ГЕТօМ МОГЫС

Сօветскօј Соціалістическօј Республікајас Сојузлօн КОНСТИТУЦИЈА (Основнօј закон)

І Глава

Общественнօј устројство

1-օј СТАЃЈА. Сօветскօј Соціалістическօј Республікајас-лօн Сојуз ем рабочօјјаслօн да крестаналօн соціалістическօј государство.

2-օд СТАЃЈА. СССР-лօн політическօј подулыс—ужалыс јօз депутатјаслօн Сօветјас, кодјас быдмісны да јонмісны помещікјаслыс да капіталістјаслыс властсօ путкылтօмла да пролетариат диктатура шедօдօмла.

3-օд СТАЃЈА. СССР-ын став властыс карса да сиктса ужалыс јօз кын, ужалыс јօз депутатјас Сօветјас пыр.

4-օд СТАЃЈА. СССР-лօн економическօј подулыс—овмօслօн соціалістическօј сїстема да производство орудіејас да средствојас вылօ соціалістическօј собственност, кодјас утвердітчисны овмօслыс капіталістическօј сїстемасօ бырօдօмла, производство орудіејас да средствојас вылօ частнօј собственност отменітօмла да мортօс мортօн експлоатірујтօм бырօдօмла.

5-օд СТАЃЈА. СССР-ын соціалістическօј собственност ем лїбօ государственнօј собственност формаа (став јօзлօн достојанїе), лїбօ кооперативно-колхознօј собственност формаа (торја колхозјаслօн собственност, кооперативнօј օтувтчօмјаслօн собственност).

6-օд СТАЃЈА. Му, сылօн пышкօсыс, вајас, вօрјас, заводјас, фабрікјас, шахтајас, руднікјас, кօрттујјас, вавыв да сынօд транспорт, банкјас, свјазлօн средствојас, государствон котыртօм гырыс візму овмօсса предпрїатїејас (совхозјас, машинно-тракторнօј станціјајас да с. в.), а сїз-жօ карјасын да промышленнօј пунктјасын основнօј жїлїщнօј фондыс ем государственнօј собственност, мօдногօн-кօ став јօзлօн достојанїе.

7-օд СТАЃЈА. Колхозјасын да кооперативнօј организацијајасын общественнօј предпрїатїејас најօ ловја да мјортвօј инвентарօн, колхозјасօн да кооперативнօј организацијајасօн вօчан продукціаыс, кызі і налօн общественнօј стрօјбајас емօс колхозјаслօн да кооперативнօј организацијајаслօн общественнօј, соціалістическօј собственност.

Быд колхознօј дворлօн ем личнօј пօлзујтчօмын усадба бердса неыжыд му участок да усадба бердса участок вылын личнօј собственностин подсобнօј овмօс, олан керка, продуктивнօј скօт, курօг-пօтка да візму ужалан посні инвентар—візму ужалан артель устав серті.

8-օд СТАЃЈА. Колхозјасօн заңимјатан му закреплајтчысօ налы сроктօг пօлзујтчօм вылօ, мօдногօн-кօ, век кежлօ.

9-օд СТАЃЈА. Овмօсса соціалістическօј сїстемакօд օтшօщ, кодї ем СССР-ын овмօслօн ыжыдалыс форма, законօн лезсօ օтка крестаналօн да кустарјаслօн посні частнօј овмօс, кодї подулассօ личнօј уж вылын да кодї оз лез јօзлыс уж експлоатірујтօм.

10-օд СТАЃЈА. Гражданалօн личнօј собственностис најօ

трудօвօј доходјас да сбереженїејас вылօ, олан керка да подсобнօј гортса овмօс вылօ, керка пышкօсса кօлуј вылօ, кызі і личнօја потреблајтан да удобство кօлуј вылօ—візсօ законօн.

11-օд СТАЃЈА. СССР-лօн хоҗайственнօј олօмыс определаетсօ да вескօдлыссօ государственнօј народно-хоҗайственнօј планօн общественнօј озырлун содтан интересјасын, ужалыс јօзлыс материалнօј да культурнօј уровенсօ пыр օтарօ кыпօдан, СССР-лыс независимостсօ крепітан да сылыс обороноспособностсօ јонмօдан интересјасын.

12-օд СТАЃЈА. СССР-ын уж—ужавны вермыс быд гражданилօн обязанност принцип серті: „кодї оз ужав, сїјօ оз сој“.

СССР-ын пօртсօ олօмօ социализмлօн принцип: „быдօнсан сїјօ способностјас серті, быдօнны—сїјօ уж серті“.

ІІ Глава

Государственнօј устројство

13-օд СТАЃЈА. Сօветскօј Соціалістическօј Республікајас-лօн Сојуз ем сојузнօј государство, кодօс лօсօдօма асвօлаыс օтувтчан подув вылын օткоф праваа Сօветскօј Соціалістическօј Республікајасыс:

Россіјскօј Сօветскօј Федеративнօј Соціалістическօј Республікаыс,

Українскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс, Белорусскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс,

Аҗербайджанскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс,

Грузїнскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс,

Армјанскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс, Туркменскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс,

Узбекскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс, Таджїкскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс,

Казахскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс, Кїргїзскօј Сօветскօј Соціалістическօј Республікаыс.

14-օд СТАЃЈА. Сօветскօј Соціалістическօј Республікајас Сојуз сїјօ высшօј власт органјас да государственнօј управленїе органјас ведајтօмօ пырօны:

а) международнօј волысօмјасын Сојузօс представїтелствувјтօм, мукօд государствојаскօд договорјас вօчалօм да вынсօдօм;

б) војна да мїр вопросјас;

в) СССР составօ выл республікајасօс прїмїтօм;

г) СССР-лыс Конституціасօ олօмօ пօртсօм бօрса конт-

Сөветскöй Социалистическöй Республикајас Сојузлөн КОНСТИТУЦИЈА (Основнöй закон)

ролируйтöм да сојузнöй республикајас Конституцијаслыг СССР Конституцијакöд лöсалöм обеспечитöм;

д) сојузнöй республикајас костын границајаслыг вежбөм-жассö вынсöдöм;

е) СССР-öс дорјöм котыртöм да СССР-са став вооружоннöй вынјасөн вескöдлöм;

ж) государственнöй монополија подув вылын мукöд государствојаскöд торгуйтöм;

з) государственнöй безопасность охрәнзйтöм;

и) СССР-лыг народно-хозяјственнöй планјас лöсöдöм;

к) СССР-лыг јединöй государственнöй бјуджет вынсöдöм, а сиз-жö налогјас да доходјас вынсöдöм, кодјас воöны сојузнöй, республиканскöй да меставывса бјуджетјас артмöдöм выло

л) общесојузнöй төдчанлуна—банкјасөн, промышленнöй да вичму овмöсса учрежденијејасөн да предпрјатиејасөн, а сиз-жö торгöвöй предпрјатиејасөн управлјгöм;

м) транспортон да свјазөн управлјгöм;

н) денежнöй да кредитнöй системаөн вескöдлöм;

о) ембур выло государственнöй страхуйтöм котыртöм;

п) зајомјас заключайтöм да предоставлјгöм;

р) муөн, а сиз-жö мупыщкöсса озырлунјасөн, вөрјасөн да вајасөн ползуйтöмлыг подувјас лöсöдöм;

с) просвещенијеын да здравоохраненијеын подувјас лöсöдöм;

г) народно-хозяјственнöй учотлыг јединöй система котыртöм;

у) уж јылыг законодательство подувјас лöсöдöм;

ф) судоустройство да судопроизводство јылыг законодательство; уголовнöй да гражданскöй кодексјас;

х) сојузнöй гражданство јылыг законјас; иностранецјас правојас јылыг законјас;

ц) амнистия јылыг общесојузнöй актјас лөзöм.

15-öд СТАТЈА. Сојузнöй республикајаслөн суверенитет ограничитöма сöмын СССР Конституција 14-öд статјаын индöм префелјасын. Тајö префелјас саяс быд Сојузнöй республика нубдö государственнöй власт самостоятельнöја. СССР вичö Сојузнöй республикајаслыг сувереннöй правојасö.

16-öд СТАТЈА. Быд Сојузнöй республикалөн ем аслас Конституција, кодi арталö республикалыг аслыспöдслунјасö да лöсöдöма СССР Конституцијакöд тырвыјö лöсаланадн.

17-öд СТАТЈА. Быд Сојузнöй республикалыг сохрәнзйтöчö СССР-ыг свободнöја петöм выло право.

18-öд СТАТЈА. Сојузнöй республикајаслөн территорияыг оз вермы лоны вежöма најö сöгласитчытöг.

19-öд СТАТЈА. СССР-са законјас öткофа вынаöс став сојузнöй республикајас территория вылын.

20-öд СТАТЈА. Сојузнöй республикалөн-кö законыг оз лöсав общесојузнöй законкöд, действуйтö общесојузнöй закон.

21-öд СТАТЈА. СССР-са гражданајаслы лöсöдöсö јединöй сојузнöй гражданство.

Сојузнöй республикаса быд гражданин ем СССР-са гражданин.

22-öд СТАТЈА. Россійскöй Сöветскöй Федеративнöй Социалистическöй Республика состоитö: Азово-Черноморскöй, дальневосточнöй, Западно-Сибирскöй, Красноярскöй, Северо-Кавказскöй крајјасыг; Воронежскöй, Восточно-Сибирскöй, Гор'ковскöй, Западнöй, Ивановскöй, Калининскöй, Кировскöй, Кузбывшевскöй, Курскöй, Ленинградскöй, Московскöй, Омскöй, Оренбургскöй, Саратовскöй, Свердловскöй, Севернöй, Сталинградскöй, Челябинскöй, Ярославскöй областјасыг; Татарскöй, Башкирскöй, Дагестанскöй, Бур'ао-Монгольскöй, Кабардино-Балкарскöй, Калмыцкöй, Карельскöй, Коми, Крымскöй, Маријскöй, Мордовскöй, Немецв Поволжја, Северо-Осетинскöй, Удмуртскöй, Чечено-Ингушскöй, Чувашскöй, Якутскöй автономнöй сöветскöй социалистическöй республикајасыг; Адыгејскöй, Еврејскöй, Карачаевскöй, Ојротскöй, Хакасскöй, Черкесскöй автономнöй областјасыг.

23-öд СТАТЈА. Украинскöй Сöветскöй Социалистическöй Республика состоитö: Винницкöй, Днепропетровскöй, донецкöй, Кіјевскöй, Одесскöй, Хар'ковскöй, Черниговскöй областјасыг да Молдавскöй Автономнöй Сöветскöй Социалистическöй Республикаыг.

24-öд СТАТЈА. Азербайджанскöй Сöветскöй Социалистическöй Республикаын состоитöны Нахичеванскöй Автономнöй Сöветскöй Социалистическöй Республика да Нагорно-Карабахскöй автономнöй област.

25-öд СТАТЈА. Грузинскöй Сöветскöй Социалистическöй

Республикаын состоитöны: Абхазскöй АССР, Аджарскöй АССР, Југо-Осетинскöй автономнöй област.

26-öд СТАТЈА. Узбекскöй Сöветскöй Социалистическöй Республикаын состоитö Кара-Калпацкöй АССР.

27-öд СТАТЈА. Таджикскöй Сöветскöй Социалистическöй Республикаын состоитö Горно-Бадахшанскöй автономнöй област.

28-öд СТАТЈА. Казахскöй Сöветскöй Социалистическöй Республика состоитö: Актубинскöй, Алма-Атинскöй, Восточно-Казахстанскöй, Западно-Казахстанскöй, Карагандинскöй, Јужно-Казахстанскöй областјасыг.

29-öд СТАТЈА. Армјанскöй ССР, Белорусскöй ССР, Туркменскöй ССР да Киргизскöй ССР составын абуöс автономнöй республикајас, кычi i крајјас да областјас.

III Глава

Сöветскöй Социалистическöй Республикајас Сојузса государственнöй властлөн высшöй органјас

30-öд СТАТЈА. СССР-са государственнöй властлөн высшöй органыг ем СССР-са Верховнöй Сöвет.

31-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöвет пöртö олöмö став правајасö, кодјасöс сетöма Сöветскöй Социалистическöй Республикајас Сојузлы Конституција 14-öд статја сертi, мыјещ најö, Конституција сертi, оз пырны СССР-са Верховнöй Сöветлы подотчотнöй СССР-са органја: компетенцијаö: СССР-са Верховнöй Сöвет Президиумлы, СССР-са Народнöй Комиссарјас Сöветлы да СССР-са Народнöй Комиссариатјаслы.

32-öд СТАТЈА. СССР-ын законодательнöй власт нуöдсö сöмын СССР-са Верховнöй Сöветөн.

33-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöвет состоитö кык палатаыг: Сојузса Сöветыг да Национальностјас Сöветыг.

34-öд СТАТЈА. Сојузса Сöвет бöрјыссö СССР-са гражданајасөн норма сертi: 30) сурс олыг выло öтик депутат.

35-öд СТАТЈА. Национальностјаслөн Сöвет котыртсö депутатјасыг, кодјасöс индöны сојузнöй да автономнöй республикајасса Верховнöй Сöветјас да автономнöй областјасса ужалыг јöз депутатјаслөн Сöветјас: быд сојузнöй республикасан даc депутатөн, быд автономнöй республикасан вит депутатөн да быд автономнöй областсан кык депутатөн.

36-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöвет бöрјыссö нол вöса срок кезлö.

37-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöветлөн кыкнан палатаыг: Сојузса Сöвет да Национальностјасса Сöвет öткоф праваöс.

38-öд СТАТЈА. Сојузса Сöвет да Национальностјас Сöвет öткофа вöзмöстчöны законјас лöсöдöмын.

39-öд СТАТЈА. Закон лыдфыгссö вынсöдöмөн, примитöма-кö сiјöс СССР-са Верховнöй Сöвет кыкнан палатанас прöс-тöј болшинствоөн.

40-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöветөн примитöм законјас јöзöдсöны СССР Верховнöй Сöвет Президиумса председател да секретар кырымалöмөн.

41-öд СТАТЈА. Сојузса Сöветлөн да Национальностјасса Сöветлөн сессияјасыг заводитсöны да помасöны öти кадö.

42-öд СТАТЈА. Сојузса Сöвет бöрјö Сојузса Сöветö председателöс да сылы кык вежыгöс.

43-öд СТАТЈА. Национальностјаслөн Сöвет бöрјö Национальностјас Сöветö председателöс да сылы кык вежыгöс.

44-öд СТАТЈА. Сојузса Сöветын да Национальностјас Сöветын председателјас вескöдлöны соответствујушщöй палатајасын заседанијејасөн да нуöдöны налыг пыщкöсса ужаланногсö.

45-öд СТАТЈА. СССР Верховнöй Сöветса кыкнан палатаыглыг öтувја заседанијејассö öчередөн нуöдöны Сојузса Сöветлөн да Национальностјас Сöветлөн председателјас.

46-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Сöветлөн сессияјасыг чукöртсöны СССР Верховнöй Сöвет президиумөн вöнас кыкыг.

Внеочереднöй сессияјас СССР-са Верховнöй Сöвет Президиумөн чукöртсö аслас колöм сертi лiбö сојузнöй республикајас пыщкыг öтиөн требуйтöм сертi.

47-öд СТАТЈА. Сојузса Сöвет да Национальностјасса Сöвет костын оз-кö ло öти кывјö воöм, вопросыг сетсö паритетнöй подувјас вылын лöсöдöм сöгласительнöй комиссиялы разрешитöм выло. Сöгласительнöй комиссияыг-кö оз во öтсöгласа решенијеö, лiбö сылөн-кö решенијеыг оз могмöд палатајас

Советској Социалистическој Республикајас Сојузлөн КОНСТИТУЦИЈА (Основној закон)

пыцкыс өтисө, вопросы моднов видлавсө палатајасас. Отсө-ласа решениеыс-кө кык палаталөн оз ло, СССР-са Верховној Советлөн Президиум распускајтө СССР-лыс Верховној Советсө да назначајтө выл бөржысөмјас.

48-өд СТАҢЈА. СССР-са Верховној Совет кыкнан палатаса отувја заседаније вылас бөржө СССР-са Верховној Советлыс Президиум ташөм составөн: СССР-са Верховној Совет президиумын председателсө, сылы нол вежысөс, Президиумса секретарсө да Президиумса 31 шленс.

СССР-са Верховној Советлөн Президиум аслас став ужын подотчотной СССР-са Верховној Советлы.

49-өд СТАҢЈА. СССР-са Верховној Советлөн Президиум:
а) чукөртө СССР-са Верховној Советлыс сессияјас;
б) колана индөдјас лөзалөмөн сетө действујтыс законјассө гөгөрвоөдөм;

в) распускајтө СССР-са Верховној Советсө СССР-са Конституция 47-өд статја серти да назначајтө выл бөржысөмјас;

г) нуөдө став јөзлыс јуасөм (референдум) аслас возмөстчөм серти либө сојузној республикајас пыцкыс өтиөн требујтөм серти;

д) отменајтө СССР-са Народной Комиссарјас Советлыс да республикајасса Народной Комиссарјас Советјаслыс шуөмјассө да распораженијессө, оз-кө најө лөсавны законкөд;

е) СССР-са Верховној Совет сессияјас костын мөздө должностыс да назначајтө СССР-са торја Народной Комиссарјассө СССР-са Народной Комиссарјас Советса председател представитөм серти да бөрвылас сувтөдө СССР-са Верховној Советлы вынсөдөм вылө;

ж) награждајтө СССР-са орденјасөн;

з) олөмө пөртө помилованије право;

и) назначајтө да вежлалө СССР-са вооружонной вынјаслыс высшөј командованијесө;

к) СССР-са Верховној Совет сессияјас костын СССР вылө војнаөн ускөдчөм случајын јавитө војна состојаније;

л) јавитө общшөј да частичној мобилизация;

м) ратифицирујтө международной договорјас;

н) назначајтө да бөр коралө СССР-са полномочной представителјассө иностранной государствојасыс;

о) примиталө иностранной государствојасса дипломатическөј представителјаслыс аккредитованије.

50-өд СТАҢЈА. Сојузса Совет да Националностјас Совет бөрјөны мандатной комиссияјас, кодјас прөвөрајтөны кыкнан палатаса депутатјаслыс полномочијессө.

Палатаса мандатной комиссия представитөм серти решајтөны либө признајтны полномочијессө либө кассирујтны бөржөмсө торја депутатјаслыс.

51-өд СТАҢЈА. СССР-са Верховној Совет назначајтө, кор сјө лыддө коланаөн, лубөј вопрос куза следственной да ревизионной комиссияјас.

Став учрежденијес да должностной јөз објазансө пөртны олөмө тајө комиссияјасыслыс требованијессө да сетны налы колана материалјас да документјас.

52-өд СТАҢЈА. СССР-са Верховној Советлөн депутат оз вермы лоны кыскөма судебной кывкутөмө либө арестујтөма СССР-са Верховној Совет сөгластөг, а сјө кадколостас, кор оз мун СССР-са Верховној Советлөн сессия, — СССР-са Верховној Советса Президиум сөгластөг.

53-өд СТАҢЈА. Полномочијес помасөм бөрын либө СССР-са Верховној Советсө срокыс војдөр распуститөм бөрын СССР Верховној Советса Президиум кутө асыс полномочијессө сетчөз, кытчөз вылыс бөржөм СССР-са Верховној Совет оз лөсөд СССР-са Верховној Советлыс выл Президиум.

54-өд СТАҢЈА. Полномочијес помасөм бөрын либө СССР-са Верховној Советсө срокыс војдөр распуститөм дырји СССР-са Верховној Советлөн Президиум назначајтө выл бөржысөмјас полномочијес помасан либө СССР-са Верховној Советсө распуститан лунсан кык төлысса срокыс не сорөнжык.

55-өд СТАҢЈА. Вылыс бөржөм СССР-са Верховној Советсө чукөртө СССР Верховној Совет важ составса Президиумыс, бөржөм бөрас төлыс мыгыс не сорөнжык.

56-өд СТАҢЈА. СССР-са Верховној Совет кыкнан палатаса отувја заседаније вылас лөсөдө СССР-са правителство—СССР-са Народной Комиссарјаслыс Совет.

IV Глава

Сојузној республикајасса государственной властлөн высшөј органјас

57-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса государственной властлөн высшөј органыс ем Сојузној республикаса Верховној Совет.

58-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса Верховној Совет бөржысө республикаса гражданајасөн нол воса срок көжлө. Представителство нормајас лөсөдсөны Сојузној республикајасса Конституцияјасөн.

59-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса Верховној Совет ем цик өти законодательной орган республикаыслөн.

60-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса Верховној Совет:
а) примитө республикалыс Конституция да вөчалө сетчө вежлалөмјас СССР-са Конституция 16-өд статја серти;

б) вынсөдө сјө составө пырыс автономной республикајаслыс Конституцияјассө да урчиталө најө территорияјаслыс границајассө;

в) вынсөдө республикалыс народно-хозяйственной план да бјуджет;

г) пөлзујтчө Сојузној республикаса судебной органјасөн мыждөм гражданајаслы амнистияјас да помилованијес правоөн.

61-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса Верховној Совет бөржө Сојузној республикаса Верховној Советлыс Президиум ташөм составөн: Сојузној республикаса Верховној Совет Президиумө председателсө, сылы вежысөс да Сојузној республикаса Верховној Совет Президиумса шленјассө.

Сојузној республикаса Верховној Совет Президиумлөн полномочијесыс урчтсөны Сојузној республикаса Конституцияөн.

62-өд СТАҢЈА. Заседанијес нуөдөм вылө Сојузној республикаса Верховној Совет бөржө асыс председателсө да сылы вежысөс.

63-өд СТАҢЈА. Сојузној республикаса Верховној Совет лөсөдө Сојузној республикалыс Правителство—Сојузној республикаса Народной Комиссарјаслыс Совет.

V Глава

Советској Социалистическој Республикајас Сојузлөн государственной управленије органјас

64-өд СТАҢЈА. Советској Социалистическој Республикајас Сојузса государственной властлөн высшөј исполнителной да распорядительной органыс ем СССР-са Народной Комиссарјаслөн Совет.

65-өд СТАҢЈА. СССР-са Народной Комиссарјаслөн Совет кывкутө СССР-са Верховној Совет возын да сылы подотчотной.

66-өд СТАҢЈА. СССР-са Народной Комиссарјаслөн Совет лөзалө постановленијес да распораженијес действующшөј законјас подув вылын да најөс олөмө пөртөм могыс і прөвөрајтө најөс олөмө пөртөмсө.

67-өд СТАҢЈА. СССР-са Народной Комиссарјас Советлөн постановленијесыс да распораженијесыс оломө быт пөртанаөс СССР-са став территория вылын.

68-өд СТАҢЈА. СССР-са Народной Комиссарјаслөн Совет:
а) отувтө да вескөдлө ужсө СССР-са общесојузној да сојузно-республиканскөј Народной Комиссариатјаслыс да сылы подведомственной мукөд хозяйственной да культурной учрежденијесыс;

б) примиталө мерајас народно-хозяйственной план да государственной бјуджет олөмө пөртөм куза да кредитно-денежной система јонмөдөм куза;

в) примиталө мерајас общественной пөрадок кутөм куза, государственные интересјассө дорјөм да гражданајаслыс правајассө вөдөм куза;

г) нуөдө общшөј вескөдлөм иностранной государствојаскөд волысөмјасын;

д) урчитө гражданалыс быд воса контингентјассө, кодјас призывајтсөны действительной военной служба вылө, вескөдлө странаса вооружонной вынјас общшөј строителствоөн.

69-өд СТАҢЈА. СССР-са Народной Комиссарјас Советлөн ем право управленије да овмөсса отраслјас куза, кодјассө

Сөветскөй Социалистическөй Республикајас Сојузлөн КОНСТИТУЦІА (Основнөй закон)

индөма СССР компетенція улө, дугөдавын оломө пөртөмыс Сојузнөй республикајасса Народнөй Комиссарјас Сөветјаслыс постановленіејассө да распораженіејассө да отменајтны СССР-са Народнөй Комиссарјаслыс приказјассө да инструкцияјассө.

70-өд СТАТЈА. СССР-са Народнөй Комиссарјаслөн Сөвет лөсөдсө СССР-са Верховнөй Сөветөн тащөм составөн:

СССР Народнөй Комиссарјас Сөветса председател;

СССР Народнөй Комиссарјас Сөветса председателөс вежысјас;

СССР Государственнөй планөвөй комиссіјаса председател;

Сөветскөй контрол комиссіјаса председател;

СССР-са Народнөй Комиссарјас;

Заготовкајас куза Комітетса председател;

Искусство делөјас куза Комітетса председател;

Высшөй школа делөјас куза Комітетса председател.

71-өд СТАТЈА. СССР-са правітелство либө СССР-са Народнөй Комиссар, кодјаслы вөчөма јуалөм СССР Верховнөй Сөветса депутатөн, објазанөс кујим лунја срокыс не сорөнжык сетны кывјөн либө гижөмөн вочакыв соответствујущөй палатаын.

72-өд СТАТЈА. СССР-са Народнөй Комиссарјас ведајтөны СССР компетенціяө пырыс государственнөй управленіе јукөнјасөн.

73-өд СТАТЈА. СССР-са Народнөй Комиссарјас соответствујущөй Народнөй Комиссариатјас компетенція пределјасын дејствујущөй законјас подув вылын, а сја-жө СССР-са Народнөй Комиссарјас Сөветлөн постановленіејас да распораженіејас подув вылын да најөс оломө пөртөм могыс лөзалөны приказјас да инструкцияјас да прөверајтөны најөс оломө пөртөмсө.

74-өд СТАТЈА. СССР-са Народнөй Комиссариатјас емөс либө общесөјузнөјјас либө сојузно-республиканскөјјас.

75-өд СТАТЈА. Общесөјузнөй Народнөй Комиссариатјас ведајтөны налы поручитөм государственнөй управленіе отраслөн СССР-са став территория вылын либө вескыда асныс либө наөн назначитөм органјас пыр.

76-өд СТАТЈА. Сојузно-республиканскөй Народнөй Комиссариатјас ведајтөны налы поручитөм государственнөй управленіе отраслөн сојузнөй республикајасса накод өткод нима Народнөй Комиссариатјас пыр.

77-өд СТАТЈА. Общесөјузнөй Народнөй Комиссариатјасө относітчөны Народнөй Комиссариатјас:

Оборона куза;

Иностраннөй делөјас куза;

Мукөд государствојаскөд торгуетөм куза;

Тужјас куза;

Свјаз куза;

Вавыв транспорт куза;

Сөкыд промышленност куза.

78-өд СТАТЈА. Сојузно-республиканскөй Народнөй Комиссариатјасө относітчөны Народнөй Комиссариатјас:

Пищевөй промышленност куза;

Кокні промышленност куза;

Вөр промышленност куза;

Візмү ужалөм куза;

Зерновөй да животноводческөй совхозјас куза;

Финансјас куза;

Пышкөсса торгуетөм куза;

Пышкөсса делөјас куза;

Јустіціја куза;

Здравоохраненіе куза.

VI Глава

Сојузнөй республикајасса государственнөй управленіе органјас

79-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса государственнөй властлөн высшөй исполнителнөй да распоражителнөй органыс ем сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјаслөн Сөвет.

80-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјаслөн Сөвет кывкутө Сојузнөй республикаса Верховнөй Сөвет вөзын да сылы подотчөтнөй.

81-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјаслөн Сөвет СССР-са да Сојузнөй республикаса дејствујтыс законјас подув вылын, СССР-са Народнөй Комиссарјас Сөветлөн постановленіејас да распораженіејас подув вылын да најөс оломө пөртөм могыс лөзалө постановленіејас да распораженіејас да прөверајтө најөс оломө пөртөмсө.

82-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас Сөветлөн ем право дугөдны оломө пөртөмыс автономнөй республикајасса Народнөй Комиссарјас Сөветјаслыс постановленіејассө да распораженіејассө да отменајтны шуөмјассө да распораженіејассө крајјасса, областјасса да автономнөй областјасса ужалыс јөз депутатјаслөн сөветјас исполнителнөй комітетјаслыс.

83-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјаслөн Сөвет лөсөдсө Сојузнөй республикаса Верховнөй Сөветөн тащөм составөн:

Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас Сөветса председател;

Председателөс вежысјас;

Государственнөй планөвөй комиссіјаса председател;

Народнөй Комиссарјас;

Пищевөй промышленност куза;

Кокні промышленност куза;

Вөр промышленност куза;

Візмү ужалөм куза;

Зерновөй да животноводческөй совхозјас куза;

Финансјас куза;

Пышкөсса торгуетөм куза;

Пышкөсса делөјас куза;

Јустіціја куза;

Здравоохраненіе куза;

Провешщеніе куза;

Местнөй промышленност куза;

Коммунальнөй хожајство куза;

Социальнөй обеспеченіе куза;

Заготовкајас куза комітетса уполномоченнөй;

Искусство делөјас куза управленіесача начальник;

Общесөјузнөй Народнөй Комиссариатјасса уполномоченнөјјас.

84-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас ведајтөны государственнөй управленіе отраслјасөн, кодјас пырөны сојузнөй республика компетенціяө.

85-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас соответствујущөй Народнөй Комиссариатјас компетенція пределјасын СССР-са да Сојузнөй республикаса законјас, СССР-са Народнөй Комиссарјас Сөветлөн да Сојузнөй республикалөн постановленіејас да распораженіејас, СССР-са сојузно-республиканскөй Народнөй Комиссариатјаслөн приказјас да инструкцияјас подув вылын да најөс оломө пөртөм могыс лөзалөны приказјас да инструкцияјас.

86-өд СТАТЈА. Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссариатјас емөс сојузно-республиканскөјјас либө республиканскөјјас.

87-өд СТАТЈА. Сојузно-республиканскөй Народнөй Комиссариатјас ведајтөны налы поручитөм государственнөй управленіе отраслөн, кыгі Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас Сөветлы, сја і СССР-са соответствујущөй сојузно-республиканскөй Народнөй Комиссариатлы подчінајтчөмөн.

88-өд СТАТЈА. Республиканскөй Народнөй Комиссариатјас ведајтөны налы поручитөм государственнөй управленіе отраслөн, Сојузнөй республикаса Народнөй Комиссарјас Сөветлы вескыда подчінајтчөмөн.

VII Глава

Автономнөй Сөветскөй Социалистическөй республикајасса государственнөй властлөн высшөй органјас

89-өд СТАТЈА. Автономнөй Республикаса государственнөй властлөн высшөй органыс ем АССР-са Верховнөй Сөвет.

90-өд СТАТЈА. Автономнөй республикаса Верховнөй Сөвет бөрјысө республикаса гражданаөн нөл вөса срок кезлө Автономнөй республикаса Конституціяөн урчитөм представітелство нормајас серті.

91-өд СТАТЈА. Автономнөй республикаса Верховнөй Сөвет ем АССР-са зикөті законодательнөй орган.

92-өд СТАТЈА. Быд Автономнөй республикалөн ем аслас Конституція, код і арталө Автономнөй республикалыс аслыс пөлдөслунјассө да кодөс лөсөдөма сојузнөй республикаса Конституціякөд тырвыјө лөсаланөн.

93-өд СТАТЈА. Автономнөй республикаса Верховнөй Сөвет

(Вөзө візөдө витөдө лістбоккыө)

Советскöй Соціалістическöй Республікајас Союз лöв КОНСТИТУЦІЯ (Основнöй закон)

Союзö Автономнöй республікаса Верховнöй Советлыс Президиум да аслас Конституція серті лöсöдö Автономнöй республікаса Народнöй Комиссарјаслыс Совет.

VIII Глава

Государственнöй властлөн местнöй органјас

94-öд СТАТЈА. Крајјасын, областјасын, автономнöй областјасын, округјасын, районјасын, карјасын, сиктјасын (станіцајасын, деревнајасын, хуторјасын, кішлакјасын, аулјасын) государственнöй власт органјасыс—ужалыс јöз депутатјаслөн Советјас.

95-öд СТАТЈА. Крајјасса, областјасса, автономнöй областјасса, округјасса, районјасса, карјасса, сиктјасса (станіцајасса, деревнајасса, хуторјасса, кішлакјасса, аулјасса) ужалыс јöз депутатјаслөн Советјас бөрјыссöны крајса, областса, автономнöй областса, округса, районса, карса, сиктса ужалыс јöз вiт серті кык вога срок кежлö.

96-öд СТАТЈА. Ужалыс јöз депутатјас Советјасö представітельство нормајас урчiтöбны Союзнöй республікајасса Конституціяјасöн.

97-öд СТАТЈА. Ужалыс јöз депутатјаслөн Советјас нескöдлöны налы подчiнiтöм управленіе органјас ужöн, обеспечiвајтöны государственнöй пöрадок вiчöм, законјас облудажтöм да гражданајаслыс правајасö вiчöм, нуöдöны неставывса хожајственнöй да культурнöй строітельство, лöсöдöны местнöй бјуджет.

98-öд СТАТЈА. Ужалыс јöз депутатјаслөн Советјас прiтiталöны шуöмјас да сеталöны распораженіејас СССР-са да Союзнöй республікаса законјасöн налы сетöм правајас прe-вeлјасын.

99-öд СТАТЈА. Крајјасса, областјасса, автономнöй областјасса, округјасса, районјасса, карјасса ужалыс јöз депутатјас Советјаслөн исполнiтeлнöй да распорадiтeлнöй органјасыс эмöс наöн бөрјöм исполнiтeлнöй комiтетјас тащöм составöн: председатeл, сiјöс вежысјас да шленјас.

100-öд СТАТЈА. Негырыс сиктјасын сиктса ужалыс јöз депутатјас Советјаслөн исполнiтeлнöй да распорадiтeлнöй органыс, Союзнöй республікајасса Конституціяјас серті, ем наöн бөрјöм председатeл да сiјöс вежысјас.

101-öд СТАТЈА. Ужалыс јöз депутатјас Советјаслөн исполнiтeлнöй органјасыс вескыда подотчотнöйöс кычi најöс бөрјыс ужалыс јöз депутатјас Советлы, сiчi i ужалыс јöз депутатјас вылынжык сулалыс Советса исполнiтeлнöй органыс.

IX Глава

Суд да прокуратура

102-öд СТАТЈА. СССР-ын правосудіе пöртсö олöмö СССР-са Верховнöй Судöн, союзнöй республікајасса Верховнöй Судјасöн, крајјасса да областјасса судјасöн, автономнöй республікајасса да автономнöй областјасса судјасöн, СССР-са Верховнöй Советöн лöсöдöм СССР-са специальнöй судјасöн, народнöй судјасöн.

103-öд СТАТЈА. Став судјасын делöјассö вiдлалöмыс нуöдсö народнöй заседатeлјас участвужтöмöн сещöм случај-јасын кынчi, кодјасöс специальнö индöма законöн.

104-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Суд ем высшöй судебнöй орган. СССР-са Верховнöй Суд вылö пуктыссö СССР-са да Союзнöй республікајасса став судебнöй органјас уж бöрса вiчöдöм.

105-öд СТАТЈА. СССР-са Верховнöй Суд да СССР-са специальнöй судјас бөрјыссöны СССР-са Верховнöй Советöн вiт вога срок кежлö.

106-öд СТАТЈА. Союзнöй республікајасса Верховнöй Судјас бөрјыссöны союзнöй республікајасса Верховнöй Советјасöн вiт вога срок кежлö.

107-öд СТАТЈА. Автономнöй республікајасса Верховнöй Судјас бөрјыссöны автономнöй республікајасса Верховнöй Советјасöн вiт вога срок кежлö.

108-öд СТАТЈА. Крајјасса да областјасса судјас, автономнöй областјасса судјас бөрјыссöны крајјасса лiбö област-јасса ужалыс јöз депутатјас Советјасöн лiбö автономнöй

областјасса ужалыс јöз депутатјас Советјасöн вiт вога срок кежлö.

109-öд СТАТЈА. Народнöй судјас бөрјыссöны районса гражданаöн всеобщöй, пр'амöй да равнöй бөрјыган право подув вылын гусöн гөлöсужтöмöн—кујiм вога срок кежлö.

110-öд СТАТЈА. Судопроіводство нуöдсö союзнöй лiбö автономнöй республікаса лiбö автономнöй областса кыв вылын, тајö кывсö тöдтöм јöзлы делö материалјаснас переводчiк пыр тырвыјö тöдмöдöм обеспечiтöмöн, а сiч-жö суд вылын ас кывјöн выступајган право обеспечiтöмöн.

111-öд СТАТЈА. СССР-са став судјасын делö вiдлалöмыс нуöдсö вогсöн, кор законöн абу урчiтöма таыс кежöмјас, мыжданалы дорјöм вылö право обеспечiтöмöн.

112-öд СТАТЈА. Судјас некодсаң оз завiсiтны да подчiнајтчöны сöмын законлы.

113-öд СТАТЈА. Став Народнöй Комиссаріатјасöн да налы подведомственнöй учрежденіејасöн, сiч-жö кычi i торја должностнöй јöзöн, а сiч-жö СССР-са гражданаöн законјас стöч олöмö пöртöм бöрса высшöй надзор пуктыссö СССР-са прокурор вылö.

114-öд СТАТЈА. СССР-са прокурор назначајтсö СССР-са Верховнöй Советöн сiчiм вога срок кежлö.

115-öд СТАТЈА. Республікајасса, крајјасса, областјасса прокурорјас, а сiч-жö автономнöй республікајасса да автономнöй областјасса прокурорјас назначајтсöны СССР-са Прокурорöн вiт вога срок кежлö.

116-öд СТАТЈА. Районнöй прокурорјас назначајтсöны Союзнöй республікајасса прокурорјасöн СССР-са Прокурор вынсöдöмöн вiт вога срок кежлö.

117-öд СТАТЈА. Прокуратура органјас пöртöны олöмö ассыныс ужсö некущöм местнöй органјассаң завiсiттöг, подчiнајтчöны сöмын СССР-са Прокурорлы.

X Глава

Гражданалөн основнöй правајас да обязанностјас

118-öд СТАТЈА. СССР-са гражданалөн ем уж вылö право—гарантірованнöй уж пöлучiтöм вылö право, најö ужыс уж лыд да качество серті мынтысöмöн.

Уж вылö право обеспечiвајтсö народнöй овмöсöс социалістическöја котыртöмöн, советскöй обществолөн произво-дiтeлнöй вынјас пыр öгарö содöмöн, хожајственнöй крiчiсјас абутöмöн да ужтöмалöм бырöдöмöн.

119-öд СТАТЈА. СССР-са гражданалөн ем шöјччöм вылö право.

Шöјччöм вылö правоыс обеспечiвајтсö кызвын рабочö-јыслы сiчiм часöз ужалан лунсö чiнтöмöн, рабочöјјаслы да служашщöјјаслы уждöн сохранiтöмöн быд вога отпускјас лöсöдöмöн, ужалысјасöс обслуживажтöм вылö уна лыда санаторіјјас, шöјччан керкајас, клубјас сетöмöн.

120-öд СТАТЈА. СССР-са гражданалөн ем материалнöй обеспеченіе вылö право пöрыс дырјi, а сiч-жö—вiсiгöн да уважны верманлун воштöм случајјас дырјi.

Тајö правоыс обеспечiвајтсö рабочöјјасöс да служашщö-јасöс государство щöт вылö социалнöй страхованіе јона паскöдöмöн, дон босттöг медіцинскöй отсöгöн, ужалыс јöзлы пöлзужтчöм вылö уна лыда курортјас сетöмöн.

121-öд СТАТЈА. СССР-са гражданалөн ем образованіе вылö право.

Тајö правоыс обеспечiвајтсö всеобщöй обязательнöй началнöй образованіеöн, донбосттöг образованіеöн, щöщ i высшöй образованіеыс, высшöй школаын кызвын велöдчыс-јаслы государственнöй стiпендијасыс сiстемаöн, ас кыв вылын школајасын велöдöмöн, заводјасын, совхозјасын, машинотракторнöй станціјајасын, колхозјасын ужалысјаслыс дон босттöг производственнöй, техническöй да агрономическöй велöдчöм котыртöмöн.

122-öд СТАТЈА. СССР-ын нывбабајаслы сетсöны мужчi-накöд öткод правојас хожајственнöй, государственнöй, культурнöй да общественно-політическöй олöм став јукöнјасын.

Нывбабајаслыс тајö правојассö олöмö пöртан позанлуныс обеспечiвајтсö ужыс мынтысöм вылö, шöјччöм вылö, социалнöй страхованіе да образованіе вылö мужчiнакöд öткод

Советској Социалистическој Республикајас Союзлөн КОНСТИТУЦИЈА (Основној закон)

(П О М)

правојас сетомён, мамлыс да кагалыс интересјасо государственно охранајтомён, нывбабалы нобасигён уждон сохранитомён отпускјас сетомён, уна лыда рёдинајасён, детској јаслијасён да садјасён.

123-öd СТАЃЈА. Националност да раса выло виёдтот СССР-са гражданадон хожајственној, государственној, культурној да общественно-политическој олом став јуконјасас откод право ем вужны поэтём закон.

Кот кушёма, вескыда либё косвенноја, правојас ограничём, либё, мёдарё, расёвој да националној принадлежност серти гражданајаслы вескыд либё ксвенној преимуществојас лёсёдём, сизжё кычэ расёвој да националној исключительност, либё логлун да кезовтём быдпёлёс проповедујтём— карајтёны законён.

124-öd СТАЃЈА. Гражданајаслы совестлыс свобода обеспечём могыс СССР-ын вичкоёс торјёдомё государственно да школаёс вичкоыс. Религиозној култјас нуёдан свобода да антирелигиозној пропаганда выло свобода признајтё став гражданајас сайын.

125-öd СТАЃЈА. Ужалыс јёз интересјас серти да социалистическој стројёс јонмёдём могыс СССР-са гражданады гарантирујтё:

- а) кывлён свобода,
- б) печат выло свобода,
- в) собранјејас да митингјас выло свобода,
- г) ывлавывса шествиејас да демонстрацияјас выло свобода.

Гражданајаслён тајё правојасыс обеспечивајтёны ужалыс јёзлы да најё организацијајаслы типографияјас, бумага запасјас, общественној зданијејас, улицајас, связ средствојас да мукёд материалној условијејас сетомён, кодјас колёны најёс оломё пёртём выло.

126-öd СТАЃЈА. Ужалыс јёз интересјас серти да нарочној массајаслыс организационној самодеятельностё да политическој воэмстчёмсё развивајтём могыс СССР-са гражданады обеспечивајтё право котыртчыны общественној организацијајасо: профессионалној сојузјасо, кооперативној отуетчёмјасо, томјёз организацијајасо, спортивној да оборонној организацијајасо, культурној, техническој да научној обществојасо, а рабочёј класс пёвсыс да ужалыс јёзлён мукёд слёјјас пёвсыс воэмстчысжык да сознательнојжык гражданајас котыртчёны СССР-са коммунистическој партијаё, кодэ ем социалистическој стројёс јонмёдём да развивајтём вёсна тышын ужалыс јёзлён воэвмуныс отрад да кодэ ем ужалыс јёз став организацијајаслён, кычэ общественнојјаслён, сизэ и государственнојјаслён вескёдлыс јадро.

127-öd СТАЃЈА. СССР-са гражданады обеспечивајтё личностлён неприкосновенност. Судён постановление вёчтёг либё прокурор санкциятёг некод оз вермы лоны арестујтёма.

128-öd СТАЃЈА. Граждана оланинјаслён неприкосновенностыс да гижасёмјаслён гусалуныс вёсёны законён.

129-öd СТАЃЈА. СССР сетё убежище право мукёд странајасыс пышём гражданајаслы, кодјасо преследујтёны ужалысјаслыс интересјасо дорјёмыс, либё научној ужыс, либё национально-освободительној тышыс.

130-öd СТАЃЈА. СССР-са быд гражданин обязан соблюдатьны Советској Социалистическој Республикајас Союзлыс Конституциясё, пёртны оломё законјасо, кутны уж дисциплина, честнойён лоны общественној долг динё, уважајтны социалистическој оланоглыс правилёјасо.

131-öd СТАЃЈА. СССР-са быд гражданин обязан дёзёритны да јонмёдны общественној, социалистическој собственност, кычэ советској стројлыс свјашченној да вёрзёдны поэтём подувсё, кычэ рёдина озырлуныс да јонлуныс источниксё, кычэ став ужалыс јёз зажиточној да культурној оломлыс источниксё.

Общественној социалистическој собственност выло усласысјас — народлён врагјас.

132-öd СТАЃЈА. Всеобщёј воинској повинност ем закон. Рабоче-Крестьянској Красној Армияын воинској служба ем почотной обязанност СССР-са гражданадон.

133-öd СТАЃЈА. Отечествоёс дорјём ем свјашченној долг СССР-са быд гражданинлён. Рёдиналы изменитём: присагаыс кежом, врагладорё вужём, государственно воённој вын-

јорлы ушщерб вёчём, иностранној государственнолы польза выло шпионаж— карајтёны закон став стрёглуннас, кычэ медресёкыд злодејство.

XI Глава

Борысан система

134-öd СТАЃЈА. Ужалыс јёз депутатјас став Советјасо СССР-са Верховној Советё, Союзној республикајасса Верховној Советјасо, крајјасса да областјасса ужалыс јёз депутатјас Советјасо, автономној республикајасса Верховној Советјасо, автономној областјасса ужалыс јёз депутатјас Советјасо, округјасса, районјасса, карјасса да сиктјасса (станцияјас, деревняјас, хуторјас, кишлакјас, аулјас) ужалыс јёз депутатјас Советјасо депутатјасоёс борјёмјасыс нуёсёны борысысјасён всеобщёј, равной да пр'амёј борысан право подув вылын гусён гёлёсујтёмён.

135-öd СТАЃЈА. Депутатјасоёс борјёмјас — всеобщёјёс: СССР-са став гражданадон, кодјаслы борысан воё тырё 18 арёс, ем право участвујтны депутатјасоёс борјёмын да лоны борјёмаясён, тырвёжортём да борысан правыс судён лшиётём јёзјас кынчэ.

136-öd СТАЃЈА. Депутатјасоёс борјёмјас — равнойёс: быд гражданинлён ем право борыны да лоны борјёмён расёвој да националној принадлежност, вероисповеданије, образовательној ценз, оседлост, социалној происхожденияје, имущественној положеније да воэа уж выло виёдтот.

137-öd СТАЃЈА. Нывбабајас пользуютёны борысан да борјёмён лон правоон мужчинајаскёд откода.

138-öd СТАЃЈА. Красној Армияын служытыс граждана пользуютёны борысан да борјёмён лон правоон став гражданакёд откода.

139-öd СТАЃЈА. Депутатјасоёс борјёмјас — пр'амёјёс: ужалыс јёз депутатјас став Советјасо борысёмјас, сиктса да карса ужалыс јёз депутатјас Советса заводитёмён СССР-са Верховној Советёз, нуёсёны гражданајасён пр'амёј борысёмјас пыр.

140-öd СТАЃЈА. Депутатјасоёс борјёмён гёлёсујтёмыс— гуса.

141-öd СТАЃЈА. Борысигён кандидатјасыс индасёны борысан округјас серти.

Кандидатјасоёс индан правыс обеспечивајтё общественној организацијајаслы да ужалыс јёз обществојаслы: коммунистическој партиној организацијајаслы, профессионалној сојузјаслы, кооперативјаслы, томјёз организацијајаслы, культурној обществојаслы.

142-öd СТАЃЈА. Быд депутат обязан сетны отчет избирательјас воэын аслас ужыс да ужалыс јёз депутатјас Совет ужыс да лубёј кадё вермас лоны бёр вештёма унжык борысысјас шуём серти законён лёсёдём пёрадокён.

XII Глава

Герб, флаг, столица

143-öd СТАЃЈА. Советској Социалистическој Республикајасса Союзлён государственној гербыс состоитё чарлыс да мёлётыс му шар вылын, кодёс рисујтёма шонди југорјас пышкё да кышалёма шепјасён, кытчё Союзној республикајасса кывјас вылын гижёма: „Став странајасса пролетарияјас, отувтчёј!“. Герб вылысладорас ем витпома звезда.

144-öd СТАЃЈА. Советској Социалистическој Республикајас Союзлён государственној флагыс гёрд полотнышыс, пуладорса вылыс пелёсас рисујтёма зарни чарла да мёлёт, а наыс вылынжык зарни дорён кышалём витпома гёрд звезда. Кузтаыс кыкпёв кузжык паста сертыс.

145-öd СТАЃЈА. Советској Социалистическој Республикајас Союзлён столицаыс — Москва кар.

XIII Глава

Конституцияёс вежан пёрадок

146-öd СТАЃЈА. СССР-лыс Конституциясё вежомыс нуёсё сомын СССР-са Верховној Совет шуём серти, кодёс лоё примитёма унжыкнас сылён кыкнан палатаас $\frac{2}{3}$ јукён гёлёсыс не ешажыкён.

Ответственный редактор М. Г. ДЫМОВ.